

ФОРМУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ПОТОКІВ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР ТА ЇХ ЛОГІСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Литвиненко Д.П., Поткін О.О.

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Україна, Миколаїв

Анотація. Досліджено основні тенденції розвитку транспортних потоків зернових культур України та їх вплив на підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції. Досліджено особливості формування логістичних ланцюгів транспортних потоків зернових культур.

Ключові слова: зерновий ринок, транспортний потік, водний транспорт, логістична діяльність.

Вступна частина. Рівень розвитку матеріально-технічної бази агропромислового комплексу визначає його інтенсивність та економічну ефективність, впливає на глибину процесів кооперації та інтеграції, насичення ринку продовольством, продовольчу безпеку держави. Державне регулювання ринку зерна не відіграє стимулюючої ролі щодо виробництва зерна, а відсутність системного підходу до регулювання зернового ринку може призвести до подальшого зменшення показників урожайності та обсягів виробництва зерна в Україні, скорочення доходів сільськогосподарських виробників.

Ефективний розвиток зернопродуктового підкомплексу в Україні має велике технологічне, економічне і соціальне значення, яке полягає в задоволенні широкого попиту на високоякісне продовольче і фуражне зерно та продукти його переробки. Це надзвичайно важливо з огляду на глобальну продовольчу кризу. Без наявності продовольчого зерна держава не в змозі забезпечити потреби населення, а без кормового зерна не може розвиватися тваринництво.

Розвиток зовнішньоекономічних зв'язків Миколаївської області вимагає наявності високоефективної та розгалуженої транспортної системи. Транспортна система відіграє в сучасних умовах визначальну роль як один із найважливіших факторів економічного розвитку області.

Мета доповіді. Дослідження основних тенденцій розвитку транспортних потоків зернових культур України та їх вплив на підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції.

Основна частина. Як свідчить аналіз сьогодні в Україні зростає потенціал у виробництві сільськогосподарської продукції. За даними Української аграрної конфедерації у 2015/2016 МР було експортовано зернових у розмірі 39,4 млн. т., що на 13% перевищує результати попереднього сезону 2017/2018 МР. При цьому експорт пшениці склав 17,354 млн. т, кукурудзи – 17,396 млн. т., ячменю – 4,409 млн. т., інших зернових культур – 256 тис. т. [2]. Зростання експортного потенціалу неможливе без удосконалення та розвитку агрологістики, функціонування якої забезпечує необхідний обсяг поставок сільськогосподарської продукції у визначеному часовому просторі з мінімізацією витрат. Витрати сільськогосподарських товаровиробників утворюються на всіх рівнях ланцюгів постачання, залежать від цінових флуктуацій на світових ринках ресурсів та зростають за рахунок операцій управління замовленнями, поставками, складуванням та ін.

При значних сезонних збуреннях витрат слід очікувати нерівномірності та нелінійності формування вартості всередині агроланцюгів поставок сільськогосподарських культур. Формування вартості виробленої продукції залежить від періодичності ресурсних потоків, змін цін на ресурси, стратегії продажу та позиціонування на ринках. Виникають логістичні витрати, значна частка яких зосереджена у вартості матеріально-технічних ресурсів та послугах перевезення. Так, останнім часом спостерігалось значне підвищення закупівельних цін на матеріальнотехнічні ресурси: запасні частини, нафтопродукти, вугілля, природний газ.

Діяльність сільськогосподарських товаровиробників на конкурентних ринках сільськогосподарських культур спрямована на захоплення ринкової владою у визначеному сегменті, що в кінцевому випадку залежить від можливості продати продукцію в сезонний період максимальних цін. Тоді основне питання слід розглядати як зберігання урожаю на складах по досягненню найвигіднішої ринкової точки продажу. Логістика на аграрних ринках ототожнюється з оптимальним управлінням пропорціями економіко-технологічних характеристик в окремих частинах ланцюга поставок, що охоплює мікро-, мезо- та макроекономічні рівні. Вона виконує інтеграційні та коопераційні функції в управлінні процесами збуту, виробництва, транспортування та розподілу. Ринки сільськогосподарської продукції характеризуються складними міжгалузевими техніко-економічними зв'язками, що вимагає від агрологістики переходу на макроекономічний рівень. Сучасний стан логістики транспортування зерна характеризується тенденціями, основними серед яких можна визначити:

1. Стрімке нарощування обсягів виробництва та розширення географії експорту сільськогосподарської продукції, що дало значний поштовх у побудові складів та оптимізації їх розміщення по відношенню до споживача. За даними Адміністрації морських портів України, сьогодні потужність зернових терміналів у морських портах дозволяє перевалювати до 33 млн. т зерна за умови утилізації потужностей на рівні 85%. Це в повній мірі забезпечує експорт зернових сільгосппідприємств країни.

2. Зростання обсягів транспортних перевезень та розбудова транспортної інфраструктури з перевезення сільськогосподарської продукції. За даними "Укрзалізниці" обсяги перевезення зерна залізницею у 2018 р. значно зросли: експорт – на 15,7%, для внутрішнього ринку – на 20,6%.

Не зважаючи на значні прориви, при формуванні транспортних потоків зернових культур України виникають ряд проблем, які негативно відображаються на перспективах розвитку ринків сільськогосподарських культур в цілому, зокрема, це:

- зниження рівня інвестицій (зокрема пільгових кредитів) в логістику на будівництво сучасних технологічних сховищ, елеваторів, автопарків і ін.;
- відсутність логістичного підходу в прогнозуванні попиту, управлінні збором урожаю (в частині зниження польових втрат), транспортуванні та зберіганні;
- недосконалість торговельних мереж, яка виявляється у відсутності ефективно функціонуючих оптових ринків та відповідно обладнаних торговельних місць;
- дефіцит компетентного кадрового потенціалу логістів, підготовленого з урахуванням специфіки сільськогосподарського виробництва.

Для багатьох трейдерів, сільськогосподарських товаровиробників і переробних підприємств основним завданням є створення власної мережі сховищ та елеваторів, що потребує планування інфраструктурного розміщення і розрахунку майбутніх обсягів зберігання. У зв'язку з цим ефективною є логістика великих компаній та агрохолдингів, здатних забезпечити відповідний рівень інвестицій в потужності для зберігання та транспортування виготовленої продукції.

Висновки. В залежності від того, які економіко-організаційні заходи будуть здійснені у коротко- та середньостроковій перспективі, можна очікувати різні сценарії розвитку ситуації на зерновому ринку України. Якщо регіон не буде позитивно вирішувати накопичені проблеми щодо інтенсифікації зерновиробництва, розвитку збутової і виробничої інфраструктури, то можна очікувати подальшу стагнацію цієї галузі і втрату пріоритетних позицій на внутрішньому і світовому ринках. Тому саме удосконалення системи перевезень з ефективним сервісним обслуговуванням: залізничним (здешевлення перевезень за рахунок електрифікації залізниць), водним (зменшити витрати річковим транспортом на поставки в порти) та автомобільним транспортом (удосконалення ланцюга поставок самовивозом в порт з поля через зберігання на елеваторах) є надійним шляхом збереження конкурентних переваг України на світових ринках.

REFERENCES

- [1] Маслак О. Розвиток зернової логістики в Україні / О. Маслак // Агробізнес сьогодні. – 2016. – № 14 (333). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichni-gektar/5898-rozvytok-zernovoi-logistyky-v-ukraini.html>.
- [2] Науменко Д. Логістика зернових в Україні: бар'єри для росту експорту / Д. Науменко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ukr.lb.ua/economics/2016/08/15/342521_logistika_zernovih_ukraini.html.
- [3] ООО Бруклин-Киев. – [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://elevatorist.com/kompanii/11-bruklin-kiev>.

Potkin O.O., Litvinenko D.P.

Formation of grain cultural transport flows and their logistics

Abstract. The basic tendencies of development of transport flows of grain crops of Ukraine and their influence on increase of competitiveness of agricultural production are investigated. The peculiarities of formation of logistic chains of grain flow transport flows are investigated.

Keywords: grain market, transport flow, water transport, logistics

Поткин А.А., Литвиненко Д.П.

Формирование транспортных потоков зерновых культур и их логистического обеспечения

Аннотация. Исследованы основные тенденции развития транспортных потоков зерновых Украины и их влияние на повышение конкурентоспособности сельскохозяйственной продукции. Исследованы особенности формирования логистических цепей транспортных потоков зерновых культур.

Ключевые слова: зерновой рынок, транспортный поток, водный транспорт, логистическая деятельность.